

SAMISK KULTUR PÅ BESÖK HOS PENSIONÄRER I KIVIK

Onsdagen den 2 november hade SPF Seniorerna Kivik bjudit in Helena Dådring från föreningen "Samer i Syd" som berättade om samernas ganska skrämmande tidigare levnadsvillkor samt om den samiska kulturen, som en viktig del av Sveriges kulturarv.

Ärkebiskop Antje Jackelén bad samerna om officiell ursäkt för kyrkans historiska övergrepp mot samerna, med motiveringen "*Vi måste kännas vid den mörka historien, även om det gör ont*", vid en ceremoni i Luleå domkyrka den 23 okt.2022.

En viktig del för erkännandet av den samiska kulturen har varit repatriering (återbegravning) av mänskliga kranier. Därför, efter långt och mödosamt arbete kunde en sådan ske av 25 samiska kranier i Lycksele i augusti 2019. Dessa samiska kranier hade på 50-talet grävts upp för att användas till forskning. En viktig symbolisk handling för många samer.

I Sverige räknar man med att det idag finns någonstans mellan 20-40 000 samer. Lite osäkert eftersom man inte vet vilka som identifierar sig eller inte identifierar sig som same.

Helena har en framträdande och gedigen bakgrund som ledande person i det politiska arbetet hos såväl sametinget som inom de svenska myndigheterna, och då främst inom Landsbygdsdepartementet.

Helena är född i Norrbotten, men bor numer i Skåne, hade också sin mamma med sig, en dam som också upplevt de "svåra" tiderna för samerna.

Vi fick bl.a. veta att samerna erkändes som Sveriges urfolk, först 1977 och att det först 2010 också skrevs in i Grundlagen.

Samerna utgör också numer, sedan 1999, ett av fem Nationella Minoriteter i Sverige. De övriga fyra är sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar.

Innebörden av detta är att bevara minoriteternas språk och kultur. Därför har man också rätt att öppna skolor och förskolor med undervisning på samiska, men att man också följer den svenska läroplanen. Nyligen fick samerna igenom att hemspråksundervisning i samiska ska gälla.

Detta är dock inte helt enkelt eftersom det finns hela fem samiska språk, och att finna lärare mm som klarar detta är inte helt enkelt. Därför finns det bara ett fåtal sådana skolor i Sverige, och p.g.a. spridningen på boendet hos samerna blir dessa skolor ofta av internatkaraktär, och därmed uppstår ytterligare en begränsning.

Vi lärde oss också att det är en stor utmaning att livnära sig som "traditionell" same. T.ex. är det bara 10% av samerna idag som ägnar sig åt renkötsel, eller ca 3000. Av dessa 10% är det endast 4% som klarar att leva på ren-näringen.

Rekommenderas starkt: Se filmen SAMEBLOD.

Rennäringen blir ofta, i den politiska världen, nedprioriterad till förmån för bl.a. avverkning av skogen. Nya Vindkraftverk behöver plats, vägar och infrastruktur till vindkraftverken likaså.

2015 motionerade Vänsterpartiet i riksdagen om att Sverige skulle ratificera ILO 169 (vilket innebär att Sverige ska ge samerna större inflytande över mark och vatten i samiska områden). Då röstade såväl MP som S NEJ.

Enligt Helena utgör Sapmi (Sameland) hela 52% av Sveriges yta. Så politikerna kanske menar att det finns mycket att ta utav?

Förr utgjorde rennäringen den huvudsakliga omsättningen för samerna. Nuförtiden är det, hör och häpna, jojk, som blivit en stor exportvara och största omsättningstillgången, inte minst till Asien.

Samerna har en egen nationaldag och flagga. Det inträffar den 6:e februari varje år. Om 3 månader är det 20-års jubileum och firas här nere med en utställning på Dunkers Kulturhus i Helsingborg.

Sametinget, samernas egen riksdag, som bildades 1993 i Kiruna, har blivit lovade ett parlament i Östersund, men ännu så länge saknas finansiering.

Som avslutning på föredraget visade mamman samiska folkdräkter (Kolt) och andra typiska samiska konsthandverk, samt att de närvarande fick smaka på torkat renkött, vilket var mycket uppskattat. Många intressanta frågor ställdes och många intressanta svar lämnades också.

En fantastiskt intressant "lektion" om samernas livsvillkor i såväl dåtid som nutid. Detta borde många fler ha närvarat på och lärt sig om Sveriges kulturarv.

Traditionsenligt bjöds de dryga 30 närvarande på kaffe och kaka innan det blev lotteridragning med många fina vinster.

Eftermiddagen, som närmade sig kväll, avslutades med att Laila berättade om kommande Julfest, samt resor som nu ligger i programmet. Därefter trädde Jan Nilsson fram (utan mikrofon) och berättade om utbildning kring Supertext. Ett av våra enkla kommunikationssystem inom föreningen.

Alla gick hem med nya värdefulla kunskaper i bagaget. Väl investerad tid var genomförd.

Kivik den 2 november 2022

Josef Sendowski